

РЕЦЕНЗИЯ

**за придобиване на академичната длъжност „ПРОФЕСОР“
по област на висше образование 1. Педагогически науки,
професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...
(Методика на обучението по музика)**

За длъжността „ПРОФЕСОР“ по „Методика на обучението по музика“ в Пловдивския Университет „Паисий Хилендарски“ кандидатства доц. д-р Таня Викторова Бурдева, която прилага набор от документи, които служат за потвърждаване на нейната подготвеност и компетентност за обявената позиция.

Завършила Пловдивското Музикално училище със специалност „цигулка“, тя следва в АМТИИ, където завършва специалността „Музикална педагогика“, а впоследствие е задочен докторант към Академията. От 1987г. преподава в Пловдивския Университет, където преминава всички степени на академичната йерархия, като от 2001г. е доцент. През 1997г. придобива и научната степен „Доктор“. Логично, от 2007г. тя е ръководител на катедра „Музика“ към Педагогическия факултет към ПУ.

Впечатляват ръководените от доц. Бурдева административни позиции, научни изследвания и екипни проекти, които тя осъществява още от времето на позицията „асистент“.

Кандидатката напълно отговаря на минималните национални изисквания, като впечатляват темите на приложените публикации, като основа е и темата на защитения докторски труд- „Разбирането на музика от деца в предучилищна възраст“. Считам, че не само тази тема, но и разработения от доц. Бурдева хабилитационен труд „Методика на музикалното възпитание в предучилищна възраст“ имат изключителна

актуалност в днешно време. Не бива да забравяме, че редица наши културолози от близкото минало като акад. Андрей Стоянов, освен активната му дейност като клавирен педагог, подчертава изключителното значение на музиката в бъдещото развитие на духовния свят на подрастващите. Продължение на тази идеалистична философия, актуализирана със съвременните световни условия се явява книгата на кандидатката, публикувана през 2000г. „Философско-психологически аспекти на музикалното изкуство“. Важно значение в научната биография на кандидатката има публикувания хабилитационен труд „Методика на музикалното възпитание в предучилищна възраст“ и представените в контекста на тази тема публикации, които представляват съществен научен интерес- „Играта драматизация в обучението по музика в предучилищна възраст“, „Музикалното възприятие в предучилищна възраст и емпатията“ (издадени в реферирани издания), както и представените в нереперирани, но с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни токове издания статии – „Децата, музиката, приказките“, в сб. „20 години педагогически факултет – ПУ „Паисий Хилендарски“, “The competence of music teachers at the elementary schools”, както и посочените още много публикации в справката за покриване на националните изисквания.

Иска ми се да обобща всички описани теми на публикации с констатацията, че те се явяват изключително полезни за музикалното развитие на подрастващите. Една доста наболяла тема с ролята на музиката в живота на младите и верния път за постигане на по-голяма ангажираност на учениците в общообразователните училища мисля, че е намерила широко място за изследване и проследяване от специалист, който пряко се занимава с този вид дейност, но на академично ниво.

В това отношение, особено полезна се явява представената в документацията „Самооценка на научните приноси“, която конкретизира и систематизира личното виждане на доц. Бурдева за нейния принос като

специалист по методика. Тя задава няколко основни направления, по които се движи нейният научен интерес. Бих акцентирал на „Оптимизиране на музикалните дейности – възприемане, изпълнение и съчиняване на музика“ и „Иновативни технологии в обучението по музика“. Факт е, че в последно време се прекалява с употребата на думата „иновативни“, но в конкретния казус, мисля че тя е формулирана абсолютно точно и на място. Кандидатката развива по-нататък в „Самооценката.....“ основните пунктове на своя принос в методиката на обучението по музика. Бих открил няколко по-съществени от тях- разглеждане на основни понятия като *„художествен смисъл, музикален смисъл, художествена логика, музикална логика, тълкуване, интерпретация, кодиране и декодиране на музикална информация, художествена емпатия и др“*, *„педагогическа технология за слушане на музика, основаваща се на дидактични задачи, насочени към диференцирано възприемане на музикално-изразните средства, което има за цел разбиране на логиката в изграждането на музикално-художествения образ“*. Подчертаването в курсив е мое, с оглед изтъкването на най-важната от поставените дидактически задачи, а именно музикално-художествения образ. Диференцираното възприемане на изразните средства поставят в центъра драматургията на музикалното произведение, или както доц. Бурдева обобщава *„ логиката в изграждането“*. Важен приносен момент е изградената система за вокално обучение. Съвременното българско училище и присъствието на музиката като предмет на обучение, търпи най-сериозната критика, че не учи децата да пеят, който е най-съществения момент от музикалния език. Когато думите са недостатъчни, човек запява. Но за да може правилно да интонира, се намесва професионалният подход при формирането на най-базисните музикални качества. В това отношение, доц. Бурдева систематизира *„значението на песенния репертоар, методите за формиране на певчески навици, причините за неточно интониране и*

методите за тяхното отстраняване. Изяснена е спецификата на певческата дейност в предучилищна възраст.“ И оттам иновативните похвати за да се постигне бързо тази трудна за възрастта цел – „игровата мотивация и приложението на игрови похвати с нагледно-действен и емоционален характер.“ Отново е приложен подход с приносен характер, който, създава така необходимата връзка между детската и музикалната психология на базата на естествените потребности на възрастовите групи.

Към всичко изследвано дотук, кандидатката акцентира на „музикално-творческите и импровизационните дейности като неразделна част от музикалното възпитание на децата“ с „предпоставки за активизиране на интереса към музикалното изкуство и стимулират развитието на музикалния слух“. Бих искал да изтъкнал ролята на тези важни „форми на работа, които стимулират креативните способности на децата при участието им както в изпълнителските дейности, така и при възприемане на музика.“, а и превръщат музиката в живо действаща духовна дейност. С оглед навлизане по-дълбоко в интонационната природа на музиката, „Изследвани са педагогическите технологии за активизиране на музикалните способности – ладов и метроритмичен усет.“ А целта е „да се създадат слухово-зрително-двигателни представи за основните форми на деление и групиране на тоновете трайности и за двете основни метрични форми (двувременна и тривременна“

Проучването на доц. Бурдева акцентира и на други важни за младото поколение „стъпала“, които свързват „музикалното изкуство и приобщаващото образование“, тази често пъти пренебрегвана, но много съществена връзка между познавателната стойност на съвременното образователна система (където ролята на техническата осведоменост е преобладаваща) и емоционалния свят (в който музиката има водещо значение) и „приобщаващи педагогически технологии, които оказват емоционално-позитивиращо въздействие и създават емоционална

удовлетвореност“. Освен теоретично насочващата аргументация на научното изследване, проучването се насочва и към практическата подготовка на музикалния педагог от началото на новото столетие – *„Създадена е методическа система от обучаващи задачи за придобиване на професионално-педагогически тренинг у студентите - бъдещи учители по музика.“* Връзката с реално действащата система на обучение, в която учителят по музика трябва да заинтригува изкушените от виртуалния свят свои възпитаници е едно от основните предизвикателства пред съвременната музикална методика и изисква съществени интердисциплинарни знания и практически умения, които да са добре осъвременени. В това отношение, внимание и поздравления за доц. Бурдева, като ръководител на проекта за инициативата за създаване на *„познавателни книжки и учебни помагала за предучилищна възраст, съответстващи на новите нормативни изисквания на приетия Държавен образователен стандарт за предучилищно образование (2016 г.).“* Така въпросното изследване не остава изолирано, а точно обратното-максимално свързано с протичащите в българското образование процеси и стремеж към единен образователен стандарт. Подкрепени с богат музикален материал са разработените *„методически модели на ситуации по музика за 1. – 4. група на детската градина“*.

Като обобщение, кандидатката фиксира най-важните стъпки на общуване на младото поколение с музиката, а именно – *„педагогически технологии при разработването на образователното съдържание“*, които правят от света на музиката по-достъпен за младите и откриват пред тях истинския свят на емоционално приобщаване.

В добре подредените документи с доказателствена стойност на кандидатката, прави впечатление и обширната (27 страници) анотация към нейните научни трудове. Пряко свързани с току-що изложеното съдържание на методическата концепция на доц. Бурдева, те впечатляват с

ясната конкретика на изложените факти. Една от водещите мисли в монографията *„Методика на музикалното възпитание в предучилищна възраст“* е за ролята на музиката за формиране на верен естетически вкус и стилос усет- *„Ако в жизнения опит на детето от предучилищна възраст се включи разбирането за това, колко различна може да бъде музиката, в една по-късна възраст то ще може да си изработи критерии за красиво и грозно, художествено и антихудожествено, оригинално и банално, стойностно и преходно.“* Неотменимото място на по-задълбочената работа по музика е добре фиксирано – *„Заниманията по музика в предучилищна възраст имат за цел да разкрият онези страни на музиката, които извън процеса на обучение биха останали тайна за децата“*. Думи, особено актуални в днешната реалност, която почти е забравила ролята на изкуството и в частност – музикалното. И оттам връзката с формиране на естетическия вкус – *„обществен феномен, поради което подлежи на възпитаване и усъвършенстване. Важна роля има качеството на естетическата информация от ранна детска възраст, както и контактът с художествените ценности.“*

Разработката на адекватна методика за децата в предучилищна възраст, която да е базирана на ясната цел, формулирана по-горе е сериозно постижение на кандидатката, като в същото направление тя е подготвила още сериозни научни трудове – *„Играта драматизация в обучението по музика в предучилищна възраст“*, *„Философско-психологически аспекти на музикалното изкуство,“* (едно по-широко и задълбочено изследване, обект на интердисциплинарен анализ). Освен тези книги, тип монографии, доц. д-р Бурдева представя и много статии в различни издания, засягащи ролята на музиката в нашия свят и най-вече света на детето, подготовеността на музикалния педагог за работа в общообразователното училище с оглед *„формиране на музикалните интереси на младото поколение“*, важната задача за възпитаване на

адекватен музикално-естетическия вкус в тази възрастова група. Последното е особено важно във време на 30 годишен разпад на нормалната звукова среда в България и напълно профанизиране на редица слоеве от младата генерация, която дори не знае за съществуването на класическата и утвърдената с течение на годините качествена поп музика. Разглежда се така наболелия проблем с намаляване на хорариума на преподаване на музика, с което отрицателните тенденции се задълбочават и влиянието на музиканото изкуство като израз на духовността значително намалява.

Отрудно е да изброя всички тематични аспекти на многобройните изследвания, отразени в статии на кандидатката, но ще очертая още една – *„Музикотерапията и психичното благополучие на хората от третата възраст“*. Съвременната българска действителност е ориентирана преди всичко към ФИЗИЧЕСКОТО оцеляване на хората от третата възраст. Ангажирането на музикотерапията за подобряване на това, което е най-важно за възрастните хора – психическия им комфорт е дейност с дори по-голямо значение от задоволяване на базисните им потребности. Все повече увеличаващите се случаи на деменция в последно време пряко се влияят от музиката, като средство за успокояване и подобряване на състоянието на болните. Това е напълно логично, защото музиката е от най-висшите сфери на въздействие в емоционален и духовен план – *„При страдащите от деменция, чрез музикотерапия се постигат следните резултати: болните придобиват чувство, че контролират живота си, подобрява се паметта им, наблюдават се позитивни промени в настроението, намалява се чувството им на дискомфорт или болка, създават се възможности за общуване с останалите, укрепва чувството им за идентичност.“* Една напълно актуална статия, плод на високо ерудиран учен, какъвто е доц. д-р Бурдева, която се стреми да обхване всички възможности на музиката в методичен, образователен и терапевтичен план.

Сумирана като участие в научни форуми, дейността на кандидатката е значителна – симпозиуми, научни конференции и семинари в почти всички университети в страната – Благоевград, Бургас, София, Стара Загора и др., изяви в чужбина – Гърция, Албания. Не само като бройка, но и като тематичен интерес, научните съобщения са впечатляващи.

Документите, които тя представя в конкурса за професор в Пловдивския Университет „Паисий Хилендарски“ са изключително добре комплектовани, попълнени и отговарят на всички изисквания на ЗРАСРБ. Те напълно отразяват дългогодишната задълбочена работа на един истински посветен на музикалното изкуство учен и му отреждат заслужената висока академична позиция, която по мое мнение дори е позакъсняла.

На базата на всичко, отразено като неоспорими качества в настоящата рецензия, предлагам на уважаваното научно жури да присъди на доц. д-р ТАНЯ ВИКТОРОВА БУРДЕВА академичната длъжност „ПРОФЕСОР“ в професионално направление 1.3. „Педагогика на обучението по.....“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ .

- София, 5 октомври 2020г.

Проф. д-р Ростислав Йовчев